

Nr.70 Interpellation av Benny Lindholm (FP) om framtiden för arbetsmarknadsinsatser i Uppsala

KSN-2015-1161

Efter ett beslut i september 2012 om innovationsvänlig upphandling har Uppsala kommun sedan den 1 juni 2013 arbetsmarknadsinsatser upphandlade genom tjänstekoncession. Närmare 800 personer har hittills deltagit i insatserna.

Syftet med upphandlingen har varit att utöka utbudet av arbetsmarknadsinsatser så att fler uppsalabor ska nå hållbar försörjning. Insatser som har som mest erbjudits av 19 olika utförare. Enligt en utvärdering som presenterades för Arbetsmarknadsnämnden den 23 april 2014 har 43 procent av de som deltagit gått vidare till arbete och 17 procent har börjat studera. De upphandlade insatserna har därmed gett ett bra resultat för många deltagare. Kostnaderna har dessutom varit lägre än beräknat. Avtalet för dessa kostnadseffektiva och framgångsrika insatser löper dock ut den 31 december i år. Det finns en möjlighet för Uppsala kommun att förlänga avtalet, men då måste utförarna meddelas detta senast den 30 juni 2015. Om avtalet inte förlängs kommer insatserna att avslutas.

Effekten av att inte förlänga arbetsmarknadsinsatserna skulle bli stora. För det första förlorar kommunen en stor del av utbudet av arbetsmarknadsinsatser. Mindre än en fjärdedel av de som har varit aktuella för en arbetsmarknadsinsats inom ramen för detta har fått det i kommunen. Det råder därmed osäkerhet kring hur Uppsala kommun ska kunna fylla det hål som skulle uppstå om de upphandlade insatserna tas bort.

Dessutom minskar valfriheten och flexibiliteten inom systemet. Enligt enkätsvar har 83 procent av deltagarna varit nöjda med insatserna. Ännu fler (86 procent) uppger att de skulle rekommendera insatsen till andra. Såväl arbetsmarknadssekreterare och utförare beskriver varandra som samarbetsvilliga och tillmötesgående.

Kommunens egna medarbetare, arbetsmarknadssekreterarnas, samlade bedömning enligt utvärderingen är att utövarnas arbetsmarknadsinsatser har haft väldigt positiva effekter och bidragit till att deltagarna kommit närmare arbetsmarknaden.

Socialdemokraterna och övriga delar av den nya majoriteten gick till val på utveckling och utbyggnad av bl.a. arbetsmarknadsinsatser. Om de innovationsvänligt upphandlade arbetsmarknadsinsatserna inte förlängs riskerar dock den ambitionen att grusas, till men för såväl arbetslösa och utförare som för kommunens ekonomi.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till arbetsmarknadsnämndens ordförande Ulrik Wärnsberg (S)

- Kommer Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet att förlänga den framgångsrika tjänstekoncessionen för arbetsmarknadsinsatser?
- Om inte, hur ska du säkerställa de arbetslösas valfrihet och arbetsmarknadsinsatsernas flexibilitet och kvalitet om tjänstekoncessionen upphör?
- Kommer Uppsala kommun kunna tillgodo se de arbetslösas behov av arbetsmarknadsinsatser i tid om de upphandlade utförarna försvinner?

Benny Lindholm (FP)

Uppsala 2015-05-20

Svar:

Interpellanten ställer tre frågor angående upphandlade arbetsmarknadsinsatser i Uppsala

- Kommer Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet att förlänga den framgångsrika tjänstekoncessionen för arbetsmarknadsinsatser?
- Om inte, hur ska du säkerställa de arbetslösas valfrihet och arbetsmarknadsinsatsernas flexibilitet och kvalitet om tjänstekoncessionen upphör?
- Kommer Uppsala kommun kunna tillgodose de arbetslösas behov av arbetsmarknadsinsatser i tid om de upphandlade utförarna försvinner?

Svar på frågan: Kommer Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet att förlänga den framgångsrika tjänstekoncessionen för arbetsmarknadsinsatser?

Nej.

Utvärderingen av de upphandlade arbetsmarknadsinsatserna visade att utfallet har varit bäst för personer som varit utan arbete eller studier upp till 4-6 månader innan de skrevs in på Navet medan utfallet för personer med långvarigt bidragsmottagande inte fallit lika väl ut.

Uppsala har en hög andel långvariga biståndsmottagaren och kommunen saknar tillräckliga insatser för gruppen. Utvärderingen av de upphandlade insatserna visar att insatsen med upphandlade arbetsmarknadsinsatser inte tillgodoser behoven för denna målgrupp.

Huvudansvaret för arbetsmarknadspolitiken ligger hos Arbetsförmedlingen medan kommunens roll är kompletterande. Här gäller det att undvika dubbelarbete och att kommunen blir komplementet och samverkanspartnern till AF.

Arbetsförmedlingen har ett tydligt uppdrag om att förebygga och minska långtidsarbetslöshet genom att lägga mycket kraft på personer med störst behov. Uppdraget till Arbetsförmedlingen har utvidgats till att förbättra matchningen av arbetssökande som står närmare arbete mot lediga platser. Utöver detta finns ett tydligt uppdrag om att samverka med landets kommuner för att minska arbetslösheten.

Arbetsförmedlingens prioriterade områden under 2015 (Arbetsförmedlingens verksamhetsplan 2015, Dnr Af-2014/272384):

- Fokus på ett arbetsgivarperspektiv för att få in fler platser och få ut fler i sysselsättning.
- Matchning av sökande närmare arbetsmarknaden mot arbete.
- Förebygga och minska långtidsarbetslöshet genom att lägga mest kraft på dem som har störst behov utan att försumma stödet till dem som snabbt kan komma in på arbetsmarknaden.
- Ungdomsarbetslösheten ska minska i samverkan med bl a kommunerna.
- Nyanlända ska lämna etableringen för arbete eller studier.

Uppsalas starka arbetsmarknad

Uppsala län har landets lägsta andel inskrivna arbetslösa. (5,3 % i april 2015) Jfr Gävleborg med landets högsta (11,4 % i april 2015). Utrikes födda går mot strömmen och har en ökande arbetslöshet.

I landet är arbetslöshetssiffran för ungdomar den lägsta på 6 år i april. I Uppsala minskar andelen unga arbetslösa 18-24 år men dock inte när det gäller utrikes födda.

IVE

I IVE har vi uttryckt ett fokus på att minska långvarigt biståndsmottagande genom samverkan som leder till riktade och behovsanpassade arbetsmarknadsinsatser. Med det minskade kommunbidraget för arbetsmarknadsinsatser 2016 krävs prioriteringar och långvariga biståndsmottagare är en högt prioriterad grupp.

Socialstyrelsens öppna jämförelse av ekonomiskt bistånd 2014 visar att Uppsala kommun har en större andel långvariga bidragstagare än riket i övrigt. Riket hade en andel på 36,7 procent medan Uppsala redovisade 41,6 procent i öppna jämförelser. Personer som uppbär ekonomiskt bistånd mellan 10-12 månader under året räknas som långvariga biståndsmottagare.

Under våren 2015 har en ökning skett av andelen hushåll med långvarigt biståndsmottagande och av andelen sjukskrivna som inte har rätt till sjukpenning eller har en låg inkomst från sjukförsäkringen.

De upphandlade arbetsmarknadsinsatserna

Utvärderingen visar att utfallet för personer som varit nära arbetsmarknaden varit bra. Gruppen långvariga har lågt resultat i utvärderingen och både arbetsmarknadssekreterarna och utförarna framför i utvärderingen att den grupp som bedömts stå längre ifrån arbetsmarknaden inte har fått det stöd som den behöver, och att det finns ett behov av utförare som riktar sig till vissa grupper, exempelvis akademiker och de som behöver språkpraktik.

Enligt utförarnas egen bedömning är de enskilt största orsakerna till att deltagare inte kommer ut i arbete att de står för långt ifrån arbetsmarknaden. De största hindren anses vara bristande språkkunskaper eller sociala och hälsorelaterade problem.

Summering

- Uppsala Kommun har en hög andel långvariga biståndsmottagare som är i behov av riktade och behovsanpassade insatser.

Uppsala har en stark arbetsmarknad vilket gynnar de som står närmare arbetsmarknaden.

- Arbetsförmedlingen har ett tydligt uppdrag om samverkan med kommunerna och ökat arbete med matchning av de som står nära arbetsmarknaden samt stöd till personer med nedsatt arbetsförmåga, sjukskrivna och ungdomar med aktivitetsstöd.
- Nämnden har ett lägre kommunbidrag för arbetsmarknadsinsatser 2016 att förhålla sig till och får prioritera målgrupper för insatser därefter.

De upphandlade arbetsmarknadsinsatserna når inte gruppen långvariga biståndsmottagare i tillräcklig omfattning och tjänstekoncessionen som upphandlingsform innebär en stark begränsning för kommunen som uppdragsgivare att påverka innehållet i insatserna.

Med anledning av det behöver arbetsmarknadsinsatserna ses över för att möta gruppen långvariga biståndsmottagare med riktade och behovsanpassade insatser och därför är det inte aktuellt att utlösa option på de upphandlade arbetsmarknadsinsatserna.

Svar på frågan: Om inte, hur ska du säkerställa de arbetslösas valfrihet och arbetsmarknadsinsatsernas flexibilitet och kvalitet om tjänstekoncessionen upphör?

Upphandlingen av arbetsmarknadsinsatser skedde i form av tjänstekoncession och fr o m den 1 juni 2013 skulle personer kunna välja mellan olika godkända utförare för en arbetsmarknadsinsats. En innovationsvänlig upphandling där utförarna själva bestämmer innehåll och utförande var också en utgångspunkt för upphandlingen, med förhoppningar om att utöka antalet kanaler ut i näringslivet med hjälp av de enskilda utförarnas redan existerande nätverk. Tillsammans med kanaler i egen regi skulle detta skapa fler vägar ut till arbete, som passar fler individer.

Utvärderingen av insatserna visar inte på en högre grad av innovation utan deltagarna har erbjudits jobbcoaching, matchning och praktik som de mest förekommande aktiviteterna oavsett utförare. Valfriheten har handlat om vilken leverantör som utför tjänsten. De fördelar som tjänstekoncessionen har inneburit kanske mer handlar om tillgången till företagens existerande nätverk.

I höstens kommande arbete med utvecklingen av arbetsmarknadsinsatser inom den egna regionen måste målsättningen vara att hitta rätt insatser efter vars och ens behov och kunna stötta i en större omfattning på individuell basis. I utvärderingen av arbetsmarknadsinsatser

framkommer att både deltagare och arbetsmarknadssekreterarna har uttryckt att aktiviteterna inte är tillräckligt individuellt anpassade, och att deltagarna känner att de vill ha mer individuell coachning, med inslag av motivationssamtal. Deltagare och arbetsmarknadssekreterarna anser att deltagarna borde ha mer schemalagd tid hos utföraren och få mer individuell coachning. Vissa utförare har uttryckt att de önskar att de hade bättre möjlighet att arbeta individuellt med deltagarna.

En mer individualiserad insats skapar förutsättningar för en flexibilitet för deltagaren att utifrån sina behov kunna ta del av insatser och kombinera detta med övrigt stöd, studier eller andra insatser.

Val av insats inom egenregin föregås alltid av dialog med den enskilde i syfte att de aktiviteter/insatser som beslutas ska möta såväl förutsättningar, förmåga och motivation. Inom insatser som t ex arbetsträning, praktik och välfärdsanställning finns löpande möjligheten att vid behov t ex skifta arbetsplats eller förändra omfattning och målbild. Insatsernas kvalitet mäts återkommande och den arbetsgrupp inom egenregin som tidigare deltog i tjänstekoncessionen fortsätter att tillhandahålla aktiviteter till prioriterade målgrupper. Skillnaden mot tidigare är, förutom att den administration som krävdes i samband med tjänstekoncessionen försvinner, att arbetet inte längre styrs av fasta beslutsperioder utan kan anpassas individuellt och utan särskild handläggning förlängas vid behov.

Den nya kommunala organiseringen möjliggör vidare en hög flexibilitet och möjligheter till snabb omställning då tidigare bundna årslånga avtal styrde de kommunala insatserna innehåll, kvalitetskrav osv. Alla insatser inom egenregin organiseras inom samma avdelning vilket i sig bidrar till korta ledtider vid beslut om förändringar av t ex målgruppsfokus, kvantiteter och prioritering av aktiviteter.

Färre utförare ger en förutsättning för att kunna arbeta mer kvalitativt med uppföljningen och därmed säkerställa en hög kvalitet i insatsen.

Svar på frågan: Kommer Uppsala kommun kunna tillgodose de arbetslösas behov av arbetsmarknadsinsatser i tid om de upphandlade utförarna försvinner?

Majoriteten av de som tagit del av de upphandlade arbetsmarknadsinsatserna har stått relativt nära arbetsmarknaden. Deras behov av insatser kommer att kunna tillgodoses genom arbetsförmedlingens prioritering av ett utvecklat matchningsarbete och det ökade utbudet av lediga jobb på Uppsalas arbetsmarknad.

Vidare så kommer satsningar i Vårändringsbudgeten på bland annat unga genom traineejobb och utbildningskontrakt som en del av 90-dagarsgarantin. Traineejobben kompletterar de redan befintliga yrkesintroduktionsavtalen. När det gäller övriga grupper görs en satsning på ett kunskapslyft som möjliggör för fler att skaffa sig en yrkesutbildning motsvarande gymnasial nivå vilket numera är minikravet för flertalet jobb. Satsningar kommer även när det gäller gruppen nyanlända med ett så kallat snabbspår för att snabbare få in nyanlända med en genomgången utbildning från hemlandet på arbetsmarknaden.

För att bekämpa långtidsarbetslösheten för personer med svag förankring på arbetsmarknaden föreslår regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2015 att medel avsätts för att påbörja införandet av extratjänster. Regeringen avser att återkomma med ytterligare insatser för de människor som är långtidsarbetslösa. Regeringen avser också införa en möjlighet för deltagare i sysselsättningsfasen att studera kortare kurser (upp till ett år) vid kommunal vuxenutbildning, folkhögskola, högskola eller yrkeshögskola med bibehållet aktivitetsstöd.

När det gäller arbetsmarknadsinsatser försvinner inte allt i och med att avtalen om arbetsmarknadsinsatser inte förlängs.

Navet arbetsmarknad kartlägger, vägleder och matchar personer med försörjningsstöd med den insats som ger störst möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Utbudet består idag av utöver upphandlade arbetsmarknadsinsatser, av välfärdsjobb, praktikplatser och anställningar hos föreningar och sociala företag. Här finns också tillgång till arbetsträning, rehabilitering och Arbetsförmedlingens ordinarie utbud.

Avtalen med de upphandlade utförarna av arbetsmarknadsinsatser löper året ut och under avtalstiden kommer förvaltningen att arbeta med utveckling av arbetsmarknadsinsatser i egen regi för att bättre möta behov hos de grupper som idag står längst från arbetsmarknaden.

Genom samverkansuppdraget som Arbetsförmedlingen har kan förvaltningen under hösten arbeta fram de stödfunktioner kommunen behöver komplettera arbetsförmedlingens arbete med.

Arbetsförmedlingens matchningsuppdrag av personer som står närmare arbetsmarknaden är till fördel för den stora gruppen som tagit del av de upphandlade arbetsmarknadsinsatserna varför kommunen nu kan lägga mer fokus att rusta personer med långvarigt biståndsmottagande att närma sig arbetsmarknaden och därigenom egen hållbar försörjning.

Ulrik Wärnsberg (S)

Ordförande Arbetsmarknadsnämnden